

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.411.006.01.2016

R/16/007

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 4, 25-520 Kielce

T +48 41 249 91 00, F +48 41 249 91 05

lki@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	R/16/007 - Wspieranie kształcenia specjalnego uczniów z niepełnosprawnościami w ogólnodostępnych szkołach i przedszkolach.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Od 1 września 2014 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych oraz działania wcześniejsze związane z zakresem kontroli.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
<i>Kontrolerzy</i>	Violetta Nowak, główny specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr LKI/7/2017 z dnia 4 stycznia 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Zespół Szkół Samochodowo-Usługowych im. Władysława „Oseta” Wasilewskiego w Skarżysku-Kamiennej, 26-110 Skarżysko-Kamienna, ul. Wasilewskiego 5 (dalej: Szkoła).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Halina Sieczka, Dyrektor Zespołu Szkół Samochodowo-Usługowych im. Władysława „Oseta” Wasilewskiego w Skarżysku-Kamiennej. (dowód: akta kontroli str. 8-9)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W badanym okresie w Szkole podjęto realizację kształcenia specjalnego dziesięciu uczniów z niepełnosprawnościami, na podstawie orzeczeń uprawniających do specjalnej organizacji nauki i metod pracy, zgodnie z art. 71b ust. 1 i 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty². Dla wszystkich uczniów (w tym dla dziewięciu terminowo) opracowano indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne³ (dalej: IPET). W dokumentach tych rekomendowano formy wsparcia adekwatne do określonych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym organizację zajęć rewalidacyjnych oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej (zajęć specjalistycznych i zajęć dydaktyczno-wyrównawczych). Szkoła posiadała dobrze przygotowaną kadrę do realizacji kształcenia specjalnego – prawie połowa zatrudnionych nauczycieli posiadała kwalifikacje do realizacji specjalistycznego wsparcia kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami.

Dyrektor Szkoły nie zapewniła jednak form wsparcia rekomendowanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, do czego była zobowiązana art. 39 ust. 1 pkt 10 ustawy o systemie oświaty. Żadnemu uczniowi nie zaplanowano i nie zorganizowano obowiązkowych zajęć rewalidacyjnych, wymaganych § 4 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych⁴ oraz § 5 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym⁵. W Szkole nie podjęto także

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2016 r. poz. 1943, ze zm.

³ O których mowa w art. 71b ust. 1b ustawy o systemie oświaty.

⁴ Dz. U. z 2014 r. poz. 414; dalej: rozporządzenie o kształceniu specjalnym z 2010 r.

⁵ Dz. U. poz. 1113; dalej: rozporządzenie o kształceniu specjalnym z 2015 r.

organizacji zalecanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj. zajęć dydaktyczno-wyrównawczych (dla dziesięciu uczniów) lub/i korekcyjno-kompensacyjnych (dla trzech uczniów) wymaganych § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2010 r. i § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r.

Szkoła nie organizowała żadnych z ww. form wsparcia na podstawie uzyskanej od rodziców uczniów i ucznia pełnoletniego zgody na rezygnację z zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Tryb składania przez rodziców i pełnoletniego ucznia deklaracji o niekorzystaniu z tych zajęć nie zapewniał uzyskania przez nich rzetelnej informacji o aktualnych potrzebach ucznia w zakresie wsparcia oraz o konsekwencjach tej rezygnacji. Rodzice nie byli także informowani o obowiązkowym charakterze zajęć rewalidacyjnych, niezaliczanych do form pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

W Szkole nie analizowano bieżących potrzeb uczniów w zakresie wsparcia kształcenia specjalnego. W badanym okresie nie dokonywano, wymaganej przepisami, wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania uczniów, która powinna uwzględniać ocenę efektywności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Nie prowadzono także modyfikacji form oraz metod wsparcia, wynikających z aktualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych tych uczniów. Trzem uczniom niepełnosprawnym, wbrew § 7 ust. 2 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r., nie zapewniono od 1 stycznia 2016 r. wsparcia nauczyciela lub specjalisty w celu współorganizowania kształcenia specjalnego tych uczniów.

W statucie Szkoły nie określono w sposób prawidłowy zasad wspierania kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Regulaminy rekrutacji do Szkoły na lata szkolne 2015/2016 i 2016/2017 nie uwzględniały preferencji w przyjęciu uczniów niepełnosprawnych.

W latach 2015-2016 kwota „należnych Szkole” środków w ramach subwencji na realizację działań związanych z kształceniem specjalnym wynosiła odpowiednio 210.684,30 zł i 159.953,69 zł. W latach tych nie zaplanowano jednak żadnych kwot na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla młodzieży objętej kształceniem specjalnym w Szkole, co mogło być jedną z przyczyn nierealizowania tych zadań.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Określanie form i sposobów wsparcia kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Opis stanu faktycznego

Obecny Zespół Szkół Samochodowo-Usługowych, w skład którego wchodzi dwie szkoły, tj. Technikum nr 3 i Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 3, został utworzony w 2002 r.⁶

W Szkole nie zostały opracowane dokumenty zawierające szczegółowe zasady wsparcia kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami, które mogłyby ułatwiać funkcjonowanie tego systemu i stanowić informację dla rodziców. W statucie Szkoły określono ogólne zasady organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej (cel, realizację, inicjatorów i formy tej pomocy), jednak zawarte w nim zapisy nie były w pełni zgodne z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁷.

(dowód: akta kontroli str.19-46)

Zasady rekrutacji do Szkoły na lata 2015/2016-2016/2017 nie uwzględniały preferencji dla uczniów niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 66-74)

⁶ Uchwałą nr 347/XLIII/2002 Rady Powiatu Skarżyskiego z 20 września 2002 r. został utworzony Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 w Skarżysku-Kamiennej. Zmiana nazwy Szkoły nastąpiła na mocy uchwały Nr 372/LIII/2010 Rady Powiatu Skarżyskiego z 28 maja 2010 r.

⁷ Dz. U. poz. 532.

W badanym okresie do Szkoły uczęszczało dziesięciu uczniów z niepełnosprawnościami, tj.: sześciu do technikum, w tym pięciu kształciło się w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych lub technik żywienia i gospodarstwa domowego i jeden uczeń w zawodzie technik usług fryzjerskich oraz czterech uczniów do zasadniczej szkoły zawodowej – w zawodach lakiernik, mechanik pojazdów samochodowych i cukiernik. W latach 2014/2015-2016/2017 do jednej klasy w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych uczęszczało dwóch uczniów z niepełnosprawnościami (była to jednak jedyna klasa utworzona w tym zawodzie w roku szkolnym 2014/2015).

Uczniom tym zorganizowano kształcenie specjalne w szkole ogólnodostępnej zgodnie z postanowieniami orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, dotyczących IV etapu edukacyjnego wydanych przez zespoły orzekające Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Skarżysku-Kamiennej (dalej: PP-P) oraz na podstawie zaświadczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do realizacji zajęć praktycznych w ramach kształcenia w wybranych zawodach. Ww. zaświadczenia zawierały informację o przeprowadzeniu badań wymaganych rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2014 r. w sprawie badań lekarskich kandydatów do szkół ponadgimnazjalnych lub wyższych i na kwalifikacyjne kursy zawodowe, uczniów tych szkół, studentów, słuchaczy kwalifikacyjnych kursów zawodowych oraz uczestników studiów doktoranckich⁸.

W badanym okresie kształceniem specjalnym objęto w Szkole pięciu uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim⁹, trzech uczniów z autyzmem, w tym zespołem Aspergera¹⁰ oraz dwóch uczniów słabosłyszących¹¹.

(dowód: akta kontroli str. 66, 78-169, 405-415)

W roku szkolnym 2013/2014 do technikum w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych został przyjęty 20-letni uczeń niepełnosprawny. Uczeń ten był absolwentem, funkcjonującej w ramach Szkoły, zasadniczej szkoły zawodowej w zawodzie kucharz. Dyrektor Szkoły podjęła decyzję o przyjęciu ww. ucznia do szkoły młodzieżowej, mimo że osoby pełnoletnie powinny realizować kształcenie w placówkach realizujących kształcenie dorosłych¹² lub formach kształcenia ustawicznego zdefiniowanych w art. 3 pkt 16 ustawy o systemie oświaty, a do technikum młodzieżowego powinni być przyjmowani absolwenci gimnazjum, którzy nie ukończyli 18 roku życia.

Zdaniem Dyrektora Szkoły przyjęcie ucznia do szkoły młodzieżowej stanowiło formę wsparcia adekwatną do potrzeb wynikających z niepełnosprawności tego ucznia. Ponadto Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *uczeń ten ukończył naukę w Zasadniczej Szkole Zawodowej i rozpoczął naukę w Liceum dla Dorosłych. Nie odnalazł się jednak w tej formie nauki. W związku z tym uczeń i rodzic wystąpili z prośbą o przyjęcie do Technikum Nr 3. Kierując się dobrem ucznia i zapewniając mu wsparcie wyraziłam zgodę na przyjęcie (...) do pierwszej klasy. Klasa nie jest zbyt liczna, obecność (...) nie sprawia pozostałym uczniom problemu i sam również dobrze czuje się w klasie.*

Zgodnie z § 4 pkt 3 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r. kształcenie uczniów niepełnosprawnych w szkołach ponadgimnazjalnych może być prowadzone do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 24. rok życia, stąd wiek ucznia pozwalał na realizację kształcenia specjalnego w technikum.

(dowód: akta kontroli str. 130-137, 382)

Dla dziewięciu z dziesięciu uczniów objętych w badanym okresie kształceniem specjalnym opracowano IPET w terminach określonych w § 5 ust. 5 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2010 r. i § 6 ust. 5 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r., na

⁸ Dz. U. poz. 1144.

⁹ W roku szkolnym 2014/2015 w Szkole uczyło się dwóch uczniów z tą niepełnosprawnością (w tym jeden ukończył Szkołę), w 2015/2016 trzech uczniów, a w 2016/2017 r. czterech uczniów.

¹⁰ W roku szkolnym 2014/2015 jeden uczeń, a w roku szkolnym 2015/2016 przyjęto dwóch uczniów z tą niepełnosprawnością.

¹¹ Uczennice ukończyły Szkołę w roku szkolnym 2014/2015.

¹² Szkoła dla dorosłych – to szkoła, w której stosuje się odrębną organizację kształcenia i do której są przyjmowane osoby mające 18 lat, a także kończące 18 lat w roku kalendarzowym, w którym są przyjmowane do szkoły.

podstawie analizy orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego. Dokumenty te zostały przedstawione rodzicom uczniów.

(dowód: akta kontroli str.74-75, 78-169)

Badanie IPET sporządzonych dla dziesięciu uczniów objętych w badanym okresie kształceniem specjalnym oraz orzeczeń o potrzebie ww. kształcenia, wydanych przez PP-P dla tych uczniów wykazało, że:

- w opracowaniu każdego z IPET brało udział tylko trzech nauczycieli, prowadzących zajęcia z uczniami niepełnosprawnymi (w tym wychowawca klasy) i pedagog szkolny, w jednym przypadku w pracy ww. zespołu uczestniczył pracownik poradni psychologiczno-pedagogicznej;
- podstawą do sporządzenia wszystkich IPET była „ocena funkcjonowania ucznia”, sporządzona na podstawie analizy orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, która nie uwzględniała obserwacji funkcjonowania ucznia w szkole ponadgimnazjalnej i analizy jego potrzeb w zakresie dostosowania warunków kształcenia w szkole zawodowej. Z wyjaśnień Dyrektora Szkoły wynika, że z powodu niewłaściwej interpretacji przepisów uznano, że wystarczająca jest ocena oparta na zaleceniach orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a nauczyciele uczący w danej klasie na bieżąco dzielili się swoimi obserwacjami na temat funkcjonowania tych uczniów;
- dla wszystkich uczniów określono zakres i sposób dostosowania programu oraz wymagań edukacyjnych, o których mowa w art. 44b ust. 8 pkt 1 ustawy o systemie oświaty, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów określonych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, zgodnie z § 5 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2010 r. (siedem IPET) i § 6 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r. (trzy IPET). W IPET nie uwzględniono jednak form i metod wsparcia, które powinny być udzielane tym uczniom w czasie zajęć praktycznych czy praktyk zawodowych. Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *IPET dla tych uczniów nie zawierają treści zawodowych, gdyż ogólne wzory tego wprost nie wymagały. A ponieważ nie były dostępne wzory IPET dla poszczególnych zawodów – nie mając w tym zakresie doświadczenia i pomocy postanowiliśmy pozostać przy treściach ogólnych. Nauczyciel przedmiotów ogólnokształcących mają dużą dostępność materiałów edukacyjnych w tym zakresie, zawodowcy muszą sobie radzić sami. W przyszłości mając doświadczenie postaramy się takie treści wprowadzić;*
- w IPET sporządzonych dla wszystkich uczniów zarekomendowano realizację zajęć dydaktyczno-wyrównawczych w wymiarze od 2 do 3 godzin tygodniowo (najczęściej z j. polskiego i matematyki), dla trzech uczniów ponadto zaproponowano organizację zajęć specjalistycznych z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj. zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i logopedycznych;
- wszystkim uczniom zarekomendowano w IPET realizację zajęć rewalidacyjnych wymaganych § 5 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2010 r. i § 6 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r., a zaproponowany wymiar tych zajęć (2 godziny tygodniowo) był w przypadku ośmiu uczniów¹³ zgodny z wymaganiami ust. 1 pkt 2 lit. b załączników nr 6 i nr 8 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych¹⁴. W odniesieniu do dwóch uczniów¹⁵, zgodnie z § 2 ust. 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych¹⁶, dyrektor decydował o liczbie przydzielonych godzin na prowadzenie indywidualnych zajęć rewalidacyjnych (w uzgodnieniu z organem prowadzącym szkołę);

¹³ Uczniowie, którzy rozpoczęli edukację w szkole ponadgimnazjalnej w roku szkolnym 2012/2013.

¹⁴ Dz. U. poz. 204, ze zm.

¹⁵ Uczniowie, którzy rozpoczęli edukację w szkole ponadgimnazjalnej w roku szkolnym 2011/2012.

¹⁶ Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm.

- uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i z autyzmem, w tym zespołem Aspergera zarekomendowano zajęcia z oligofrenopedagogiem, uczniom słabosłyszącym m.in. zajęcia z surdopedagogiem i logopedą;
- w żadnym IPET nie określono wymaganych zintegrowanych działań o charakterze rewalidacyjnym, które powinni podejmować nauczyciele i specjaliści, prowadzący zajęcia z uczniem z niepełnosprawnością, działań wspierających rodziców ucznia oraz zakresu współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami dziecka lub ucznia w realizacji przez szkołę zadań związanych kształceniem specjalnym, co było wymagane § 5 ust. 1 pkt 2, 4 i 6 lub § 6 ust. 1 pkt 2, 4 i 6 rozporządzeń o kształceniu specjalnym z 2010 i 2015 r.;
- w roku szkolnym 2015/2016 (od 1 stycznia 2016 r.) oraz w roku szkolnym 2016/2017, w odniesieniu do kształcenia uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (trzech uczniów) nie rozważano i nie planowano wsparcia dodatkowo zatrudnionej osoby, o której mowa w § 7 ust. 2 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r. W IPET tych uczniów nie zawarto także informacji dotyczących analizy potrzeb uczniów w zakresie ww. wsparcia;

(dowód: akta kontroli str. 78-169, 381)

Dyrektor Szkoły nie zaplanowała i nie zapewniła realizacji zajęć rewalidacyjnych oraz zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, które były rekomendowane przez Zespół. Zajęcia te nie zostały przydzielone (w arkuszach organizacyjnych lub aneksach do arkuszy) do realizacji nauczycielom lub specjalistom.

(dowód: akta kontroli str. 310-322)

Szkoła uzyskała od rodziców wszystkich niepełnoletnich uczniów objętych kształceniem specjalnym i od pełnoletniego ucznia jednobrzmiące oświadczenia o rezygnacji z uczestniczenia w pozalekcyjnych zajęciach z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Ww. rezygnacje składano najczęściej w dniu sporządzenia IPET lub w ciągu dwóch-trzech dni po nim następujących (w dziewięciu przypadkach na dziesięć). W Szkole uznano, że oświadczenia te miały także „moc obowiązywania” na cały okres nauki w Szkole (np. oświadczenie złożone 23 października 2014 r. obowiązywało także w latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017), niezależnie od sytuacji ucznia. Rodzice/uczniowie wypełniali i podpisywali oświadczenia następującej treści: *Nie wyrażam zgody na udział mojej córki/syna (...) w zajęciach dodatkowych organizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.*

Opisując procedurę składania przez rodziców/uczniów rezygnacji z pomocy psychologiczno-pedagogicznej Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *Formularze te zostały opracowane w Szkole przez pedagoga szkolnego. W poprzednich latach szkolnych (...), być może uczniowie przekazywali formularze rodzicom i po rozmowie w domu i podjęciu decyzji były one podpisywane. W tym roku szkolnym, rodzice byli zapraszani przez wychowawcę klasy, który przekazywał im postanowienia IPET i wtedy podpisywali rezygnację (...).*

Rodzice często chcą zobaczyć jak ich dzieci poradzą sobie w rzeczywistości bez żadnej pomocy. Stąd wybór szkoły ogólnodostępnej, gdzie będą raczej „równać w górę”. Uczniowie podejmujący naukę w szkole czasami wywodzą się ze środowisk zaniedbanych wychowawczo, nie mają ochoty przebywać w szkole dłużej niż jest to konieczne z tytułu zajęć lekcyjnych. Rodzice podejmują decyzję o rezygnacji z zajęć pomocy psychologiczno-pedagogicznej bo nie zdają sobie w pełni sprawy z ich znaczenia. Woleliby uniknąć planowania dodatkowych zajęć i wskazywania ich dzieci jako mniej zdolnych. W następnych latach postanowiłam, że będę wymagała by z każdym uczniem/rodzicem przeprowadzić rozmowę uświadamiającą znaczenie dodatkowych zajęć dla właściwego rozwoju ich dzieci. Mam wrażenie, że takich rozmów zabrakło w ostatnich latach.

(dowód: akta kontroli str. 82, 91, 101, 109, 117, 125, 133, 144, 156, 169, 417)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Ustalone
nieprawidłowości

1. Statut Szkoły nie określał, wynikających z przepisów prawa, zadań oraz form realizacji wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i rozwojowych, gdyż

w dokumencie tym nie wskazano form opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych potrzebna jest pomoc i wsparcie oraz nie określono prawidłowo zasad organizacji zajęć dodatkowych dla uczniów, z uwzględnieniem w szczególności ich potrzeb rozwojowych, co było wymagane § 2 ust. 1 pkt 1, 8 i 9 załącznika 5a i 5b do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół¹⁷;

(dowód: akta kontroli str. 19-46)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *w natłoku obowiązków i zmian zachodzących w przepisach dotyczących szkolnictwa w Statucie Szkoły pominięto wiele zagadnień odnoszących się do celów, zadań, form opieki i pomocy oraz działań szkoły mających na celu organizację kształcenia specjalnego uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. W drugim semestrze roku szkolnego 2016/2017 powołałam zespół, który dokona aktualizacji Statutu w w/w zakresie.*

(dowód: akta kontroli str. 389)

2. W dokumentach rekrutacyjnych do Szkoły (regulaminy rekrutacji do klas pierwszych na lata 2015/2016-2016/2017) nie uwzględniono preferencji dla uczniów niepełnosprawnych. W § 5 pkt 11 regulaminu rekrutacji do klas pierwszych na rok szkolny 2015/2016 i 2016/2017 wskazano, że w przypadku osiągnięcia równorzędnych wyników punktowych uzyskanych przez kandydatów w postępowaniu rekrutacyjnym o pierwszeństwo miała decydować liczba punktów na egzaminie gimnazjalnym, liczba punktów uzyskana za świadectwo, liczba punktów za inne osiągnięcia, wskazano też, że pierwszeństwo będą mieli uczniowie objęci pieczęcią zastępczą.

(dowód: akta kontroli str. 66-74)

Zgodnie z art. 20f ust. 3 i 4 ustawy o systemie oświaty (obowiązującym do 25 stycznia 2017 r.) w przypadku równorzędnych wyników uzyskanych na pierwszym etapie postępowania rekrutacyjnego do klasy pierwszej szkoły ponadgimnazjalnej, na drugim etapie należało przyjąć kandydatów z problemami zdrowotnymi, ograniczającymi możliwości wyboru kierunku kształcenia ze względu na stan zdrowia, potwierdzonymi opinią publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej. W przypadku równorzędnych wyników uzyskanych na drugim etapie postępowania rekrutacyjnego lub jeżeli po zakończeniu tego etapu szkoła nadal dysponuje wolnymi miejscami, na trzecim etapie postępowania rekrutacyjnego powinny być brane pod uwagę

kryteria,

o których mowa w art. 20c ust. 2 ustawy o systemie oświaty, tj. wielodzietność rodziny kandydata, niepełnosprawność kandydata, niepełnosprawność jednego lub obojga jego rodziców lub rodzeństwa, samotne wychowywanie kandydata w rodzinie, objęcie kandydata pieczęcią zastępczą.

Nieprawidłowość ta miała charakter formalny, nie skutkowała bowiem ograniczeniem prawa uczniów niepełnosprawnych do realizacji kształcenia specjalnego w Szkole. W wyniku rekrutacji na rok szkolny 2015/2016 i 2016/2017 wszyscy uczniowie zostali przyjęci do Szkoły.

3. Z 76-dniowym opóźnieniem, tj. dopiero 13 października 2014 r. opracowano IPET dla ucznia z niepełnosprawnością, realizującego kształcenie specjalne na podstawie orzeczenia PPP.430.46.2014, złożonego w Szkole w dniu 28 lipca 2014 r., co było niezgodne z § 5 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2010 r., wymagającym by IPET opracowano w terminie 30 dni od dnia złożenia w szkole orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nieterminowe opracowanie IPET wynikało z przeoczenia i błędu Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 122-129, 381)

4. W pracy zespołów opracowujących IPET nie zapewniono udziału wszystkim nauczycielom i specjalistom prowadzącym zajęcia z uczniami niepełnosprawnymi, mimo że

¹⁷ Dz. U. Nr 61, poz. 624, ze zm.

zgodnie z § 5 ust. 3 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2010 r. oraz § 6 ust. 3 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r., IPET opracowuje zespół, który tworzą odpowiednio nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści, prowadzący zajęcia z uczniem.

(dowód: akta kontroli str. 78-169,)

Z wyjaśnień Dyrektora Szkoły wynika, że do opracowania IPET wyznaczano wychowawcę klasy, pedagoga oraz nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących, z którymi, sądząc po zaleceniach zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, uczniowie niepełnosprawni mogli mieć największe trudności.

(dowód: akta kontroli str. 381)

5. IPET opracowane dla uczniów nie zawierały wszystkich elementów wymaganych przepisami, tj.:

- dla żadnego ucznia nie określono zintegrowanych działań o charakterze rewalidacyjnym, które powinni podejmować nauczyciele i specjaliści, prowadzący zajęcia z uczniem niepełnosprawnym, działań wspierających rodziców ucznia oraz zakresu współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami dziecka lub ucznia w realizacji przez szkołę zadań związanych z realizacją kształcenia specjalnego, wymaganych § 5 ust. 2 pkt 2, 4 i 6 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2010 r. i § 6 ust. 1 pkt 2, 4 i 6 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r.;
- IPET opracowane dla czterech uczniów na podstawie rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2010 r., nie zostały zaktualizowane, mimo że było to wymagane § 9 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r. Nie dokonano aktualizacji w zakresie analizy zakresu oraz form wsparcia dla uczniów z autyzmem, w tym zespołem Aspergera, zgodnie z § 7 ust. 2 i § 6 ust. 2 pkt 3 ww. rozporządzenia oraz nie dokonano zmian nazwy niepełnosprawności uczniów zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia.

Jak wyjaśniła Dyrektor szkoły nieprawidłowości te wynikały z niewłaściwej analizy przepisów prawnych.

(dowód: akta kontroli str. 78-169, 381-382)

6. Trzem uczniom realizującym kształcenie specjalne z uwagi na niepełnosprawność (autyzm, w tym zespół Aspergera) nie zapewniono dodatkowego wsparcia, wymaganego § 7 ust. 2 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r. Zgodnie z tym przepisem, w szkołach ogólnodostępnych, w których kształceniem specjalnym są objęci uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na autyzm, w tym zespół Aspergera zatrudnia się dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych lub specjalistów z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie uwzględniono możliwości zatrudnienia nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej do wspomagania procesu kształcenia tych uczniów, z powodu niewłaściwej interpretacji przepisów prawnych, sugerując się brakiem zgody rodziców/uczniów na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(dowód: akta kontroli str. 78-169, 382)

Uwagi dotyczące
badanej
działalności

NIK zwraca uwagę, że rezygnacja rodziców uczniów lub pełnoletnich uczniów objętych kształceniem specjalnym z dodatkowych zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, oznacza ograniczenie bądź uniemożliwienie korzystania z części wsparcia. Procedura składania ww. rezygnacji powinna zatem uwzględniać przekazanie przez Szkołę rzetelnej informacji o aktualnych potrzebach ucznia w zakresie wsparcia oraz o konsekwencjach tej rezygnacji.

Ocena cząstkowa

W Szkole podjęto działania w celu zorganizowania kształcenia specjalnego dziesięciu uczniów, tj. wszystkim, którzy przedstawili aktualne orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Dla większości z tych uczniów (dziewięciu) terminowo sporządzono IPET, w ich opracowaniu nie brali jednak udziału wszyscy nauczyciele prowadzący z nimi zajęcia. W IPET zaproponowano adekwatne formy wsparcia dotyczące zajęć rewalidacyjnych

i z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, nie zaplanowano jednak zintegrowanych działań o charakterze rewalidacyjnym, które powinni podejmować nauczyciele i specjaliści, prowadzący zajęcia z uczniem z niepełnosprawnościami, działań wspierających rodziców ucznia oraz zakresu współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami dziecka lub ucznia w realizacji przez szkołę zadań związanych z realizacją zadań Szkoły w ramach organizacji kształcenia specjalnego. Dyrektor Szkoły nie zaplanowała realizacji obowiązkowych zajęć rewalidacyjnych dla żadnego z uczniów objętych kształceniem specjalnym. Uczniowie nie korzystali także z zaleconych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych oraz korekcyjno-kompensacyjnych. Szkoła nie organizowała żadnych form wsparcia dla uczniów z niepełnosprawnościami na podstawie uzyskanej od rodziców i ucznia pełnoletniego zgody na rezygnację z zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W przypadku trzech uczniów nie zapewniono, wymaganego przepisami, wsparcia nauczyciela lub specjalisty w celu współorganizowania kształcenia tych uczniów. W dokumentach wewnętrznych nie określono w sposób prawidłowy i spójny zasad wspierania kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz preferencji w procesie rekrutacji uczniów z niepełnosprawnościami.

2. Warunki organizacyjne i finansowe do realizacji wsparcia kształcenia specjalnego

Opis stanu faktycznego

W latach szkolnych 2014/2015-2016/2017 do Szkoły uczęszczało odpowiednio 357, 319 i 311 uczniów realizujących kształcenie w zawodach: technik usług fryzjerskich, technik pojazdów samochodowych, technik mechanik, technik żywienia i usług gastronomicznych, cukiernik, elektromechanik pojazdów samochodowych, fryzjer, krawiec, kucharz, lakiernik, mechanik pojazdów samochodowych, piekarz, sprzedawca, stolarz. Uczniowie z niepełnosprawnościami uczęszczały do klas o liczebności od 20 do 33 uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 3-7, 67-73)

W badanym okresie dane wprowadzone przez Szkołę do Systemu Informacji Oświatowej (dalej: SIO), dotyczące liczby uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz rodzaju niepełnosprawności będącej podstawą wydania ww. orzeczenia, były zgodne z posiadaną przez Szkołę dokumentacją.

(dowód: akta kontroli str. 170-194)

W Szkole organizowano zajęcia lekcyjne (w tym dla uczniów z niepełnosprawnościami) z wykorzystaniem sal lekcyjnych (położonych na trzech kondygnacjach budynku) oraz sali gimnastycznej. Ponadto uczniowie mogli korzystać z biblioteki szkolnej i czytelnicy multimedialnej oraz gabinetu profilaktyki medycznej. Szkoła nie była przystosowana do potrzeb uczniów niepełnosprawnych ruchowo. Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *Nie posiadamy uczniów z tego rodzaju niepełnosprawnością. Szkoła nie dysponuje wyposażeniem wspomagającym nauczanie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.*

(dowód: akta kontroli str. 393)

W latach szkolnych 2014/2015-2016/2017 w Szkole było zatrudnionych odpowiednio 23, 18 i 19 nauczycieli, w ramach od 16 do 19 etatów, w tym zatrudniono (w pełnym wymiarze godzin) pedagoga szkolnego o kwalifikacjach zgodnych z § 20 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli¹⁸. Pensum pedagoga wynosiło 25 godzin tygodniowo i było zgodne z § 1 uchwały 402/LVI/2010 Rady Powiatu Skarżyskiego z dnia 29 września 2010 r. w sprawie ustalenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli szkół niewymienionych w art. 42 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela¹⁹, nauczycieli realizujących w ramach stosunku pracy obowiązki określone dla stanowisk o różnym tygodniowym obowiązkowym wymiarze godzin oraz zasady zaliczania do wymiaru

¹⁸ Dz. U z 2015 r. poz. 1264.

¹⁹ Dz.U. z 2016 r. poz. 1379, ze zm.

godzin poszczególnych zajęć w kształceniu zaocznym w szkołach i placówkach prowadzonych przez Powiat Skarżyski²⁰.

W Szkole nie zatrudniono innych specjalistów (np. logopedy), ale prawie połowa zatrudnionych nauczycieli posiadała kwalifikacje do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, tj. jeden nauczyciel ukończył studia magisterskie z zakresu pedagogiki specjalnej, pięciu nauczycieli ukończyło kursy kwalifikacyjne z zakresu oligofrenopedagogiki, jeden nauczyciel studia podyplomowe – resocjalizacja z socjoterapią, a dwóch nauczycieli kursy gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej.

Zdaniem Dyrektora Szkoły, placówka dysponowała odpowiednią kadrami, by zapewnić właściwy przebieg organizacji kształcenia specjalnego.

(dowód: akta kontroli str. 12-18, 195-202, 404)

W opracowanym w Szkole wieloletnim planie wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli (na lata 2014-2018) nie uwzględniono szkoleń dotyczących kształcenia uczniów z niepełnosprawnością, realizacji edukacji włączającej czy dostosowania wymagań edukacyjnych do możliwości edukacyjnych i rozwojowych uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Przeprowadzenie szkolenia rady pedagogicznej Szkoły w zakresie realizacji kształcenia specjalnego zaplanowano w II półroczu 2017 r. W badanym okresie tylko pedagog szkolny uczestniczył w szkoleniach dotyczących pracy z uczniami niepełnosprawnymi, mimo że w ramach bieżącej pracy pedagogicznej prawie 70% nauczycieli zatrudnionych w Szkole prowadziło zajęcia z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

W latach 2015-2016 wydatki na doskonalenie zawodowe wyniosły odpowiednio 2.160 zł i 1.340 zł.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *plany doskonalenia nauczycieli na rok szkolny 2014/2015 i 2015/2016 oraz wieloletni szkolny plan WDN nie obejmują w sposób kompleksowy realizacji zadania szkoły wynikającego z art. 71b ust.1b ustawy o systemie oświaty w związku z tym, iż w latach o których mowa priorytetem były szkolenia dotyczące egzaminów zawodowych i maturalnych. W roku szkolnym 2015/2016 wyniki egzaminów uległy poprawie, dlatego też na rok szkolny 2016/2017 zaplanowane zostały szkolenia związane z kształceniem specjalnym uczniów.*

(dowód: akta kontroli str. 209-212, 389, 394)

Z wyjaśnień uzyskanych od czterech nauczycieli, którzy realizowali największą liczbę zajęć z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych wynika, że skupiali się głównie na dostosowaniu wymagań programowych do możliwości edukacyjnych i rozwojowych uczniów z niepełnosprawnościami. Z ww. wyjaśnień wynika, że efektywność podejmowanych działań w tym zakresie oraz w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej zależała w dużej mierze od liczebności grup klasowych, w których realizowano kształcenie. Nauczyciele sygnalizowali występowanie trudności, wynikających z konieczności pracy z dużym zespołem klasowym (liczącym np. 32 uczniów), w którym był uczeń z zespołem Aspergera, wymagający indywidualnego podejścia. Wskazywano także na braki w zakresie pomocy dydaktycznych, umożliwiających realizację zasady pogłębienia w pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 323-330)

W planach finansowych (oraz zmianach do tych planów) Szkoły na 2015, 2016 i 2017 rok nie uwzględniono wydatków związanych z realizacją kształcenia specjalnego uczniów Szkoły, tj. w planie finansowym Szkoły nie utworzono rozdziału 80150 *realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych, gimnazjach, liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych i szkołach zawodowych oraz szkołach artystycznych.*

Kierownik Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Skarżysku-Kamiennej skierował 16 marca 2015 r. pismo (nr EK.3026.9.2015) zobowiązujące Dyrektora Szkoły do przygotowania informacji na temat ponoszonych i planowanych do poniesienia przez Szkołę kosztów organizacji zajęć z dziećmi wymagającymi specjalnej organizacji nauki i metod pracy, dla których został opracowany IPET. Dyrektor Szkoły w odpowiedzi na ww. pismo

²⁰ Zmienionej uchwałą nr 324/XLIV/2013 Rady Powiatu Skarżyskiego z dnia 18 grudnia 2013 r.

poinformowała organ prowadzący: *w naszej placówce nie organizowano zajęć z dziećmi wymagającymi specjalnej nauki i metod pracy z uwagi na brak zainteresowania ze strony uczniów i rodziców.*

Wysokość środków części oświatowej subwencji ogólnej którą otrzymał organ prowadzący (powiat skarżyski) z tytułu realizacji kształcenia specjalnego uczniów w Szkole wynosił w 2015 r. i 2016 r. odpowiednio 210.684,30 zł, 159.953,69 zł²¹.

(dowód: akta kontroli str. 265-293, 300, 309)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że Dyrektor Szkoły nie zaplanowała na lata 2015-2017 środków na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla młodzieży objętej w kształceniem specjalnym w Szkole.

Dyrektor Szkoły zatwierdziła plany finansowe na 2015 r., 2016 r. i 2017 r., w których nie zostały zaplanowane środki w rozdziale 80150 *realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych, gimnazjach, liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych i szkołach zawodowych oraz szkołach artystycznych*, mimo że w 2015 r. objęto kształceniem specjalnym siedmiu uczniów, w 2016 r. i 2017 r. po pięciu uczniów, dla których Szkoła była zobowiązana zorganizować kształcenie specjalne, w tym zajęcia rewalidacyjne i inne formy wsparcia zgodnie z zaleceniami orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Zgodnie z art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²² kierownik jednostki sektora finansów publicznych jest odpowiedzialny za całość gospodarki finansowej tej jednostki. Dyrektor Szkoły dysponuje środkami określonymi w planie finansowym szkoły lub placówki zaopiniowanym przez radę szkoły lub placówki i ponosi odpowiedzialność za ich prawidłowe wykorzystanie (art. 39 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie oświaty).

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *nie zaplanowałam wydatków dotyczących kształcenia specjalnego w związku z błędną analizą przepisów prawa oświatowego.*

Niezaplanowanie środków na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla młodzieży objętej kształceniem specjalnym w Szkole mogło być jedną z przyczyn nierealizowania tych zadań.

(dowód: akta kontroli str. 265-293, 309, 389)

Ocena cząstkowa

W badanym okresie Szkoła była przygotowana organizacyjnie do właściwej realizacji wsparcia kształcenia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. W latach 2015-2017 nie zaplanowano jednak środków na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla młodzieży objętej kształceniem specjalnym w Szkole, co mogło być jedną z przyczyn nierealizowania tych zadań.

3. Realizacja zaplanowanych działań w zakresie wsparcia kształcenia specjalnego

Opis stanu
faktycznego

W badanym okresie nie realizowano w Szkole obowiązkowych zajęć rewalidacyjnych dla uczniów objętych kształceniem specjalnym oraz zalecanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(dowód: akta kontroli str. 78-169, 223-238, 310-322)

Część uczniów objętych kształceniem specjalnym korzystało ze wsparcia w postaci porad i konsultacji pedagoga szkolnego (w roku szkolnym trzech uczniów na siedmiu objętych kształceniem specjalnym, w 2015/2016 pięciu uczniów), wychowawców klasowych (w 2014/2015 jeden uczeń, w następnym roku trzech uczniów).

(dowód: akta kontroli str. 220-222)

²¹ Dane zostały sporządzone w Starostwie Powiatowym w Skarżysku-Kamiennej, na podstawie metryczki subwencji oświatowej oraz załączników do ww. metryczek, tj. kalkulacji kwoty części oświatowej subwencji ogólnej na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży na 2015 i 2016 r.

²² Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, ze zm.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niezapewnieniu w latach szkolnych 2014/2015-2016/2017 uczniom objętym kształceniem specjalnym, zajęć rewalidacyjnych zalecanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego i zaplanowanych w IPET, tj. dla:

- siedmiu uczniów w roku szkolnym 2014/2015 (w tym dwóm realizującym naukę w zasadniczej szkole zawodowej, a pięciu w technikum),
- sześciu uczniów w 2015/2016 (w tym dwóch uczniów zasadniczej szkoły zawodowej, czterech w technikum),
- siedmiu uczniów w 2016/2017 (w tym trzech uczniów zasadniczej szkoły zawodowej i czterech w technikum).

Zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 10 ustawy o systemie oświaty, dyrektor szkoły odpowiada za realizację zaleceń wynikających z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów. Obowiązek zapewnienia realizacji zajęć rewalidacyjnych dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wynika z § 4 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2010 r. oraz § 5 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r., zgodnie z którymi szkoły zapewniają (oprócz m.in. pomocy psychologiczno-pedagogicznej) inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dzieci lub uczniów, w szczególności zajęcia rewalidacyjne.

Przyczyną nierealizowania ww. zajęć było uzyskanie przez Szkołę od rodziców wszystkich niepełnoletnich uczniów objętych kształceniem specjalnym i od pełnoletniego ucznia oświadczenia o rezygnacji z uczestniczenia w pozalekcyjnych zajęciach z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Dokumenty te nie były jednak wystarczające do niepodejmowania realizacji zajęć rewalidacyjnych, gdyż zajęcia te należą do zajęć obowiązkowych, ujmowanych w planach nauczania, a nie do form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, określonych w § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

Zgodnie z ust. 1 pkt 2 lit. b załącznika nr 6 i 8 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, w zasadniczej szkole zawodowej w trzyletnim okresie nauczania i technikum, minimalny wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych w oddziale ogólnodostępnym wynosi odpowiednio 190 godzin i 240 godzin na ucznia. W odniesieniu do uczniów, którzy rozpoczęli naukę w roku szkolnym 2011/2012, zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, ich plan nauczania winien określać tygodniowy wymiar zajęć rewalidacyjnych, z liczbą godzin ww. zajęć ustaloną przez dyrektora szkoły, w porozumieniu z organem prowadzącym (§ 2 ust. 10 ww. rozporządzenia).

Z wyjaśnień Dyrektora Szkoły wynika, że nie planowano zajęć rewalidacyjnych, gdyż sugerowano się brakiem zgody na realizację dodatkowych zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Dyrektor Szkoły zapewniła, że zajęcia rewalidacyjne będą realizowane w następnych latach szkolnych.

(dowód: akta kontroli str. 78-169, 310-322, 382)

Ocena cząstkowa

W badanym okresie nie realizowano w Szkole zajęć rewalidacyjnych dla uczniów objętych kształceniem specjalnym. Nie realizowano także zalecanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, z których rodzice wszystkich uczniów zrezygnowali.

4. Nadzór, monitorowanie i ewaluacja procesu wspierania kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Opis stanu
faktycznego

W latach szkolnych 2014/2015-2016/2017 dla żadnego z uczniów objętych kształceniem specjalnym nie sporządzano okresowych wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania, uwzględniających ocenę efektywności udzielanej im pomocy

psychologiczno-pedagogicznej. Nie dokonywano także modyfikacji form oraz metod wsparcia kształcenia tych uczniów, np. w odpowiedzi na niepowodzenia edukacyjne uczniów (powtarzanie klasy, niska średnia ocen) lub potrzeby wynikające z przygotowania do egzaminów zewnętrznych.

(dowód: akta kontroli str. 74-75, 78-169)

W badanym okresie Dyrektor Szkoły nie obejmowała nadzorem zagadnień dotyczących organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz kształcenia specjalnego oraz nie monitorowała realizacji wsparcia tego procesu.

Z wyjaśnień Dyrektor Szkoły wynikało, że tematyka realizacji kształcenia specjalnego nie została uwzględniona w ramach nadzoru sprawowanego w latach 2014/2015-2016/2017, ale zostanie uwzględniona od roku szkolnego 2017/2018.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *w organizacji kształcenia specjalnego dla uczniów nie napotykałam na żadne trudności. Uważam, że szkoła ogólnodostępna stwarza możliwości uzyskania wsparcia dla uczniów niepełnosprawnych. Zespół Szkół Samochodowo-Uslugowych realizuje idee edukacji włączającej. Wszyscy uczniowie mają takie same prawa do uczestniczenia w życiu szkoły (...). Wszyscy pracownicy znają ideę edukacji włączającej. Rodzice wszystkich uczniów wiedzą, że w szkole uczą się dzieci niepełnosprawne i nie zgłaszają żadnych zastrzeżeń.*

(dowód: akta kontroli str. 213-219, 390, 403)

W badanym okresie dwie uczennice objęte kształceniem specjalnym ukończyły technikum (w zawodzie technik usług fryzjerskich i technik żywienia i gospodarstwa domowego), nie otrzymały jednak tytułu technika (nie uzyskały wystarczającej liczby punktów na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe). Jeden uczeń ukończył zasadniczą szkołę zawodową w zawodzie cukiernik i zdał egzamin rzemieślniczy w tym zawodzie.

Większość uczniów (czterech) z niepełnosprawnościami, którzy realizowali kształcenie w latach szkolnych 2014/2015-2015/2016 osiągało dostateczne wyniki w nauce i otrzymywali promocję do następnej klasy.

(dowód: akta kontroli str. 66)

Szkoła podjęła współpracę z następującymi instytucjami:

- PP-P poprzez m.in. udział pedagoga w spotkaniach zespołu samokształceniowego, udział młodzieży w Świętokrzyskich Dniach Profilaktyki, spotkaniach ze specjalistami;
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku-Kamiennej poprzez m.in. współpracę z koordynatorami pieczy zastępczej;
- Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kamiennej oraz Zespołami Kuratorskiej Służby Sądowej w Sądzie Rejonowym w Skarżysku-Kamiennej.

Szkoła nie nawiązała współpracy z placówkami specjalnymi, z ośrodkami kształcenia nauczycieli, a także z bibliotekami pedagogicznymi. Z wyjaśnień Dyrektora szkoły wynika, że Szkoła planuje podjęcie ww. współpracy w następnych latach szkolnych.

(dowód: akta kontroli str. 390, 395-400)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niedokonywaniu wymaganej wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania w odniesieniu do wszystkich uczniów objętych kształceniem specjalnym.

Zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r., zespół opracowujący IPET powinien w roku szkolnym 2015/2016 co najmniej dwa razy dokonać okresowej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania w odniesieniu do siedmiu uczniów, uwzględniając ocenę efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz w miarę potrzeb dokonać modyfikacji programu, a w roku szkolnym 2014/2015 należało dokonać ww. oceny co najmniej raz w roku (§ 5 ust. 9 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2010 r.).

(dowód: akta kontroli str. 74-75, 78-169)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie dokonywano tej oceny, gdyż wychowawcy, pedagog i nauczyciele uczący na bieżąco oceniali funkcjonowanie uczniów. Dyrektor zapewniła także, że od drugiego semestru roku szkolnego 2016/2017 będzie dokonywana systematycznie wielospecjalistyczna ocena funkcjonowania uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz będzie prowadzona stosowna dokumentacja tych prac.

(dowód: akta kontroli str. 382)

Ocena cząstkowa

W Szkole nie dokonywano, wymaganej przepisami, wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania uczniów z uwzględnieniem efektywności podejmowanych działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniom objętym kształceniem specjalnym. Nie podejmowano w związku z tym także działań zmierzających do modyfikacji form oraz metod wsparcia.

IV. Wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²³, wnosi o:

1. Zapewnienie uczniom objętym kształceniem specjalnym realizacji zajęć rewalidacyjnych odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów, zgodnie § 5 ust. 1 pkt 1 i 4 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r.
2. Dokonywanie wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania uczniów, z uwzględnieniem efektywności podejmowanych działań wspierających uczniów objętych kształceniem specjalnym, wymaganej § 6 ust. 9 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r.
3. Uwzględnienie w statucie Szkoły prawidłowych zasad udzielania wsparcia uczniom o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
4. Określenie prawidłowych zasad rekrutacji do Szkoły.
5. Zapewnienie udziału w pracach zespołów opracowujących IPET nauczycielom i specjalistom prowadzącym zajęcia z uczniami, zgodnie § 6 ust. 3 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r.
6. Zapewnienie pomocy ze strony nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na autyzm, w tym zespół Aspergera lub niepełnosprawności sprzężone, zgodnie z § 7 ust. 2 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r.;
7. Sporządzanie IPET zawierających wszystkie treści wymagane § 6 ust. 1 rozporządzenia o kształceniu specjalnym z 2015 r.
8. Rzetelne planowanie środków na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach zawodowych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

²³ Dz. U. z 2017 r. poz. 524.

Kielce, dnia maja 2017 r.

Violetta Nowak
Główny specjalista kp.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach

Dyrektor
Grzegorz Walendzik

.....
podpis

.....
podpis